Studia Ucrainica Varsoviensia 14
ISSN 2299-7237, e-ISSN 2545-157X
Copyright © by Olha Cherevyk, 2026
Creative Commons: Uznanie Autorstwa (CC BY) 4.0
https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/
https://doi.org/10.31338/2299-7237suv.14.13

Ольга ЧЕРЕВИК, Olha CHEREVYK
Masaryk University, Czech Republic
Університет Масарика, Чеська Республіка
ORCID: 0009-0001-1705-3833
e-mail: olhacherevyk@mail.muni.cz

Рецензія на *Витоки. Путівники українськими звичаями*

Review of *Vytoky. Guides to Ukrainian Traditions*

This review offers a concise overview of scholarly publications on festive and ritual practices of the Ukrainian people from the mid-nineteenth century to the present and examines the popular science series *Vytoky. Guides to Ukrainian Traditions* (2024–2025), authored by a team of Ukrainian ethnographers, folklorists, historians, and anthropologists. The reviewed publication outlines Ukrainian festive and ritual practices of all seasons and proposes practical ways of integrating them into modern life. This series has significant practical value in educational and cultural settings: it can be used as a guide for organising Ukrainian-themed events and celebrations in Ukraine and abroad by educators, librarians, cultural workers, HR specialists, members of Ukrainian communities, as well as individual families. Topic relevance, research-based content, clarity, language inclusivity, and open access policy help *Vytoky. Guides to Ukrainian Traditions* advance Ukrainian folklore and ethnographic studies during the times of the Russian full-scale invasion of Ukraine.
Keywords: Ukrainian folklore studies, festive and ritual practices, winter festivities, spring festivities, summer festivities, autumn festivities, Ukrainian cultural identity.

Рецензія стисло окреслює історію публікацій про календарно-обрядову культуру українського народу від середини XIX ст. до сьогодення та аналізує науково-популярну серію *Витоки. Путівники українськими звичаями* (2024–2025) колективу українських етнографів, фольклористів, істориків та антропологів. Рецензована публікація звертається до традиційних практик річного кола свят українців і пропонує способи їхньої інтеграції в сучасне життя. Серія має значний прикладний потенціал в освітньо-просвітницькій сфері: освітяни, бібліотекарі, культурні працівники, HR-фахівці, члени українських громад і окремі родини в Україні та за кордоном можуть використовувати її як посібник при підготовці тематичних українських заходів і святкувань. Актуальність тематики, наукове підґрунтя, наочність, мовна інклюзивність і політика відкритого доступу дають змогу серії *Витоки. Путівники українськими звичаями*

якісно посилити український фольклористичний та етнографічний дискурс в умовах повномасштабного російського вторгнення.

Ключові слова: українська фольклористика, святково-обрядова культура, зимовий цикл свят, весняний цикл свят, літній цикл свят, осінній цикл свят, українська культурна ідентичність.

В українському етнографічному та фольклористичному дискурсі існує давня традиція праць, присвячених святково-обрядовій культурі. Першими друкованими джерелами цього тематичного спрямування стали описи традиційних практик річного кола свят із різних куточків української етнічної території авторства Костянтина Сементовського (1843)[1], Едварда Руліковського (1853)[2], Михайла Максимовича (1856)[3], Антонія Марцинківського (1857)[4], Гната Гальки (1860)[5], Миколи Маркевича (1862)[6] та інших, а також систематизоване документування обрядів, пісень, звичаїв, повір'їв, прикмет народного річного календаря з експедицій під керівництвом Павла Чубинського, уміщене в третьому томі *Трудів етнографічно-статистичної експедиції в Західноруський край* (1872)[7].

Фахові розвідки кінця XIX – початку XX ст. до сталінського терору продовжили виходити в сорокатомному *Етнографічному збірнику* (1895–1929)[8] і двадцятидвотомних *Матеріялах до українсько-руської етнольогії* (1899–1929)[9] Наукового товариства ім. Шевченка у Львові, а також у журналах *Етнографічний вісник* (1925–1933)[10] і *Первісне громадянство та його пережитки на Україні* (1926–1929)[11] Всеукраїнської академії наук у Києві. Подальша радянська історіографія календарної обрядовості була відчутно позначена ідеологічним

[1] К. Сементовский, *Очерк Малороссийских поверий и обычаев, относящихся к праздникам* [в:] „Молодик на 1844 год, украинский литературный сборник", 1843, с. 86–107.

[2] E. Rulikowski, *Opis powiatu Wasylkowskiego pod względem historycznym, obyczajowym i statystycznym*, Warszawa 1853, s. 157–178.

[3] Н. Максимович, *Дни и месяцы украинского селянина*, Москва 1856.

[4] A. Marcinkowski, *Lud ukraiński*, Wilno 1857.

[5] И. Галька, *Народные звычаи и обряды с околиц над Збручем*, Львов 1862.

[6] Н. Маркевич, *Обычаи, поверья, кухня и напитки малороссиян*, Киев 1860.

[7] П. Чубинский, *Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский Край*, т. 3: *Народный дневник (обычаи и обряды, приуроченные к временам года)*, изд. под наблюдением Н. И. Костомарова, Санкт-Петербург 1872.

[8] І. Коваль-Фучило, *Фольклористичні видання НТШ: Етнографічний збірник* [в:] „Матеріали до української етнології", вип. 6 (9), 2007, с. 206.

[9] Р. Кирчів, *Матеріяли до українсько-руської етнольогії* [в:] *Енциклопедія Сучасної України*, 2018, оновл. 2025, https://esu.com.ua/article-66973.

[10] *Українська фольклористична енциклопедія*, ред. Г. Скрипник, редкол. Л. Вахніна та ін., Київ 2019, с. 297.

[11] І. Матяш, *Первісне громадянство – перший науковий етнографічний часопис в Україні 20-х років XX ст. (за матеріалами архівного фонду)* [в:] „Рукописна та книжкова спадщина України", вип. 3, 1996, с. 215.

впливом[12] у прагненні виховати покоління Homo sovieticus, тоді як представники української діаспори, зокрема Володимир Кубійович[13], Степан Килимник[14], Олекса Воропай[15], Ярослав Рудницький[16], Леся Храплива-Щур[17], продовжили працю попередників у дослідженні та популяризації цієї теми серед українського населення за кордоном.

Чи не найбільш доступними друкованими джерелами знань про календарну обрядовість для всього українського населення в різні періоди були календарі з переліком свят різних річних циклів, які часто містили різноманітну додаткову українознавчу інформацію й слугували інструментом збереження української ідентичності. Згадаємо деякі з них, як-от ілюстрований львівський *Калєндар товариства „Просвіта"* (1870–1939, з перервою в 1871, 1873–79, 1919, 1933–34)[18], альманах-календар Українського Народного Союзу в США чи календарі в діаспорянських українськомовних часописах XX ст.: *Мітла* та *Календар-альманах* у Буенос-Айресі, *Календар хлібороба* в Куритибі, *Провидіння* у Філадельфії, *Український Голос* і *Канадійський фермер* у Вінніпезі, *Слово*, *Новий шлях* і *Золотий колос* у Торонто, *Календарець Батьківщини* в Ріміні, *Лис Микита* в Мюнхені, *Запорожець* у Відні, *Розвага* у Фрайштадті, *Віхтя* та *Пробоєм* у Празі, *Український православний календар* у Варшаві, *Народний календар* у Пряшеві тощо.

Територіальна розпорошеність, відмінні соціальні й політичні умови, цензура та академічна замкненість у період українського націєтворення середини XIX – кінця XX ст. зумовили обмежену доступність більшості праць із української фольклористики та етнології для широкої читацької аудиторії на момент їх публікації. А втім, цей доробок є цінним фактологічним матеріалом для збереження та переосмислення народної календарно-обрядової спадщини в наш час. Визначальними для періоду від кінця XX ст. до сьогодення стали перевидання найґрунтовніших праць, як-от *Звичаї нашого народу: етнографічний нарис* Олекси Воропая[19], *Український рік у народних звичаях в історичному освітленні* Степана Килимника[20], *Дні та місяці українського селянина*

---

[12] Н. Громова, *Радянська історіографія календарної обрядовості українців* [в:] „Етнічна історія народів Європи", вип. 32, 2010, с. 133.

[13] *Енциклопедія українознавства. Загальна частина (ЕУ–І)*, за ред. Володимира Кубійовича: у 3 т., Мюнхен, Нью-Йорк 1949–1952.

[14] С. Килимник, *Український рік у народніх звичаях в історичному освітленні*: у 5 т., Вінніпег–Торонто 1957–1964.

[15] О. Воропай, *Звичаї нашого народу*, Мюнхен 1958.

[16] Я. Рудницький, *Матеріяли до українсько-канадійської фольклористики й діялектології*: у 4 т., Вінніпег 1956, 1958, 1960, 1962–1963.

[17] Л. Храплива-Щур, *Українські народні звичаї в сучасному побуті*, Торонто 1982.

[18] С. Гелей, *Калєндар товариства „Просвіта"* [в:] *Енциклопедія Сучасної України*, Київ 2012, https://esu.com.ua/article-10449, [12.12.2025].

[19] О. Воропай, *Звичаї нашого народу: етнографічний нарис*, Київ 1993, перевид. Мюнхен 1966.

[20] С. Килимник, *Український рік у народних звичаях в історичному освітленні*: у 3 кн., 6 т., факс. вид., Київ 1994.

Михайла Максимовича[21], відновлення в 1995 році видання наукового щорічника *Матеріали до української етнології*[22], а також публікація сучасних розвідок, присвячених календарно-обрядовій тематиці[23]. На відміну від етнографічних праць XX ст., що були переважно описовими й орієнтованими на вузьке коло академіків, нова серія *Витоки. Путівники українськими звичаями* (2024–2025)[24] поєднує наукове знання з практичним застосуванням і цілеспрямовано звертається до широкої читацької аудиторії. Завдання попередніх праць полягало передусім у документуванні живих звичаїв і традицій задля їхнього збереження, тоді як фокусом серії *Витоки* є вже сучасне трактування та впровадження цих практик у повсякденне культурне життя.

Попри значну джерельну базу, донедавна не існувало видання, здатного в умовах російської збройної агресії задовольнити запит українського суспільства на пізнання власної культурної ідентичності через переосмислення наявних календарно-обрядових практик усіх річних циклів. Саме такий внесок прагне зробити рецензована серія, куди входять видання *Витоки. Зимовий цикл*, *Витоки. Весняний цикл* і подвійний випуск *Витоки. Літньо-осінній цикл*. Праці містять три блоки матеріалів – науково-популярні есе про локальні атрибути та традиційні практики святково-обрядової культури зимового, весняного, літнього й осіннього календарів українців, сучасні сценарії святкування та ідеї інтеграції традиційних елементів у повсякденне життя, а також додаткові джерела та перелік сучасних дослідників культури й майстрів народних художніх промислів для всебічного занурення в тему.

Насамперед варто відзначити сильні сторони цієї публікації: актуальність теми, науково-популярний підхід, точність викладеної інформації, мовна інклюзивність, наочність, орієнтація на широку читацьку аудиторію, значний прикладний потенціал. Безумовною перевагою є також те, що всі путівники доступні для безплатного завантаження в електронному форматі на офіційному сайті проєкту *vytoky.com*. Це дає змогу залучити читачів як в Україні, так і за її межами.

---

[21] М. Максимович, *Дні та місяці українського селянина*, упоряд., пер. з рос., вступ. ст. та прим. В. Гнатюка, Київ 2002.

[22] *Науковий щорічник „Матеріали до української етнології”*, https://doi.org/10.15407/mue, [12.12.2025].

[23] В. Скуратівський, *Місяцелік: український народний календар*, Київ 1993; В. Сапіга, *Українські народні свята та звичаї*, Київ 1993; В. Борисенко, *Традиції та життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури*, Київ 2000; *Народний календар: Посібник для педагогічних працівників*, укл. І. Матвієнко, В. Мирошниченко, Л. Тарасовська, Полтава 2003; О. Курочкін, *Українці в сім'ї європейській: звичаї, обряди, свята*, Київ 2004; О. Ворожейкіна, *Народні звичаї та обряди*, Харків 2010; Л. Артюх, *Звичаї українців у народному календарі*, Київ 2012; *Календарна обрядовість* [в:] *Етнографічний образ сучасної України. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів,* т. 6, Київ 2016; І. Ігнатенко, *Етнологія для народу: свята, традиції, звичаї, обряди, прикмети, вірування українців*, Харків 2016.

[24] *Витоки. Путівники українськими звичаями*, https://vytoky.com/series/, [01.09.2025].

Звернімося до тематичної актуальності запропонованого матеріалу. У контексті російського повномасштабного вторгнення серед українців удома та за кордоном назріла необхідність осмислення власної культурної ідентичності через досвід минулих поколінь, а також посилився інтерес до впровадження автентичних звичаїв і традицій у повсякденне життя. Поряд із книжковими та електронними виданнями в сучасному культурному просторі з'являються й онлайн-курси[25], присвячені духовній і матеріальній культурі України, що реагують на зростання інтересу вітчизняної та закордонної аудиторії до культурної спадщини. У цьому контексті серію *Витоки* можна розглядати як складник ширшого спектра інноваційних форм популяризації фахового знання. Рецензовані путівники демонструють гнучкість у реагуванні на сучасні світоглядні трансформації, адже не лише описують річний календарно-обрядовий цикл українців, а й висвітлюють суспільно важливі теми, як-от реформу церковного календаря в Україні, проблематику новорічних дарувальників Святого Миколая та Діда Мороза в історичному розрізі чи новітню ініціативу „Пиріг Незалежності", що пропонує сформувати власний гастрономічний код до Дня Незалежності, тим самим єднаючи святкову кулінарну культуру українців і національних спільнот, зокрема корінних народів Криму.

До створення серії доєдналися українські етнографи, фольклористи, історики та антропологи: наукова співробітниця Державного наукового центру захисту культурної спадщини від техногенних катастроф Дар'я Анцибор, провідна фахівчиня з фольклористики Центру фольклору та етнографії ННІ філології КНУ імені Тараса Шевченка Ірина Барамба, дослідниця історії гастрономічної культури та авторка проєкту „Їжакультура" Олена Брайченко, наукова співробітниця відділу сучасної російсько-української війни Національного музею історії України у Другій світовій війні Ярина Закальська, заступник директора з наукової роботи в Державному науковому центрі захисту культурної спадщини від техногенних катастроф Олександр Васянович, професор кафедри українознавства, культурології та історії науки НТУ „Харківський політехнічний інститут" Михайло Красіков, лекторка-етнологиня та експертка Українського культурного фонду Анна Ніколаєва, асистентка кафедри фольклористики ННІФ КНУ імені Тараса Шевченка Наталія Хоменко, старша наукова співробітниця відділу української та зарубіжної фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України Олена Чебанюк, директор Центру фольклору та етнографії ННІ філології КНУ імені Тараса Шевченка Володимир Щибря.

У запропонованих науково-популярних публікаціях автори надають опис загальнонаціональних і локальних особливостей святково-обрядової культури українців різносторонньо, з фактологічною точністю, уникаючи спрощень,

[25] *Знай свою Україну. Онлайн-курс про українську традиційну культуру*, https://study.ed-era.com/uk/courses/course/739, [12.12.2025].

романтизації чи фольклорного кітчу. Структура викладу логічна, мова видань культивована та відповідає нормам чинного Українського правопису. Реалії подаються з визначеннями, а діалектизми супроводжуються літературними відповідниками. Водночас лише поодинокі з них мають зазначені наголоси. Як потенційне вдосконалення вважаємо за необхідне запропонувати проставлення акцентів у назвах реалій і діалектизмах – це додасть викладу науковості та допоможе забезпечити коректність вимови лексем обмеженого вживання серед читачів, які не мають глибокої експертності в темі.

Окремої уваги заслуговує мовна чутливість та інклюзивний підхід авторів. Так у матеріалах про обряд водіння Маланки традиційний склад маскарадного гурту перелічується із застереженням про те, що, хоча назви „циган", „циганка", „жид" і „жидівка" широко побутували в українській мові раніше та віддзеркалювали суспільну ситуацію, у наш час така лексика є дискримінаційною. Авторський колектив із повагою ставиться до культурних особливостей минулих поколінь, однак висловлює власну позицію та пропонує шукати більш етичні відповідники для сучасних святкувань або замінити цих персонажів на інших, скажімо, купця та розбійника.

Динамічності текстового викладу сприяють фольклорні зразки, фрагменти експедиційних записів, свідчення носіїв традицій, а інтерактивності – QR-коди, що безпосередньо ведуть до відеозаписів обрядів, народних танців, рецептів приготування святкових страв, а також тематичних подкастів і прикладів переосмислення автентичного в українській популярній культурі. Після кожного есе надається перелік використаної літератури – це дає змогу верифікувати джерела інформації та спонукає читачів до подальшого самостійного занурення в тему. Варто відзначити й наочність: текстові матеріали доповнюють світлини етновиробів майстрів-сучасників і зображення автентичних експонатів із фондів Музею Івана Гончара, Музею архітектури та побуту імені Климентія Шептицького, Білоцерківського краєзнавчого музею, Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному.

Орієнтовані на широку читацьку аудиторію, *Витоки. Путівники українськими звичаями* стануть корисними освітянам, бібліотекарям і культурним працівникам при підготовці тематичних заходів для учасників різного віку, HR-фахівцям при формуванні корпоративної культури компаній, а також окремим родинам при плануванні власних святкувань. Важливо додати, що ці видання можуть якісно урізноманітнити навчальні матеріали при викладанні українознавчих курсів у іноземних університетах і допомогти в організації подій для українських громад за кордоном. Вважаємо, що для підвищення популяризації українських етнокультурних практик буде доречно розглянути ідею створення англомовної версії путівників. Такий крок сприятиме залученню не лише національної, а й ширшої міжнародної аудиторії, адже запропоновані видання мають значний потенціал стати інструментом культурної дипломатії України.

Підсумовуючи, варто зазначити, що поєднання актуальності теми, науково-популярного підходу до викладу інформації, наочності, мовної інклюзивності, політики відкритого доступу та сучасного інтерактивного підходу дає змогу рецензованій серії *Витоки. Путівники українськими звичаями* зробити якісний внесок у продовження тяглості українського фольклористичного й етнографічного дискурсів, задовольнити запит широкої читацької аудиторії, зокрема молодого покоління, щодо переосмислення та інтеграції традиційних святково-обрядових практик у сучасне повсякдення, а також реалізувати прикладний потенціал, закладений авторським колективом, передусім в освітньо-просвітницькій сфері.

LITERATURA / REFERENCES

Артюх Л., *Звичаї українців у народному календарі*, Київ 2012 [Artûh L., *Zvičaї ukraїncìv u narodnomu kalendarì*, Kiïv 2012].

Борисенко В., *Традиції та життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури*, Київ 2000 [Borisenko V., *Tradicìïta žittêdìâl'nìst' etnosu: na materìalah svâtkovo-obrâdovoї kul'turi*, Kiïv 2000].

Витоки. Путівники українськими звичаями [01.09.2025] [*Vitoki. Putìvniki ukraïns'kimi zvičaâmi*], https://vytoky.com/series/, [01.09.2025].

Ворожейкіна О., *Народні звичаї та обряди*, Харків 2010 [Vorožejkìna O., *Narodnì zvičaї ta obrâdi*, Harkìv 2010].

Воропай О., *Звичаї нашого народу*, Мюнхен 1958 [Voropaj O., *Zvičaї našogo narodu*, Mûnhen 1958].

Воропай О., *Звичаї нашого народу: етнографічний нарис*, Київ 1993, перевид. Мюнхен 1966 [Voropaj O., *Zvičaї našogo narodu: etnografìčnij naris*, Kiïv 1993, perevid. Mûnhen 1966].

Галька И., *Народные звычаи и обряды с околиц над Збручем*, Львов 1862 [Gal′ka I., *Narodnye zvyčai i obrâdy s okolic nad Zbručem*, L′vov 1862].

Гелей С., *Календар товариства „Просвіта”* [в:] *Енциклопедія Сучасної України*, Київ 2012 [Gelej S., *Kalêndar tovaristva „Prosvìta”* [v:] *Enciklopedìâ Sučasnoї Ukraïni*, Kiïv 2012], https://esu.com.ua/article-10449 [12.12.2025].

Громова Н., *Радянська історіографія календарної обрядовості українців* [в:] „Етнічна історія народів Європи”, вип. 32, 2010, с. 133–141 [Gromova N., *Radâns'ka ìstorìografìâ kalendarnoї obrâdovostì ukraïncìv* [v:] „Etnìčna ìstorìâ narodìv Êvropi”, vip. 32, 2010, s. 133–141].

Енциклопедія українознавства. Загальна частина (ЕУ–І), за ред. Володимира Кубійовича: у 3 т., Мюнхен, Нью-Йорк 1949–1952 [*Enciklopedìâ ukraïnoznavstva. Zagal'na častina (EU–I)*, za red. Volodimira Kubìjoviča: u 3 t., Mûnhen, N′û-Jork 1949–1952].

Знай свою Україну. Онлайн-курс про українську традиційну культуру [*Znaj svoû Ukraïnu. Onlajn-kurs pro ukraïns'ku tradicìjnu kul'turu*], https://study.ed-era.com/uk/courses/course/739, [12.12.2025].

Ігнатенко І., *Етнологія для народу: свята, традиції, звичаї, обряди, прикмети, вірування українців*, Харків 2016 [Ìgnatenko Ì., *Etnologìâ dlâ narodu: svâta, tradicìï, zvičaï, obrâdi, prikmeti, vìruvannâ ukraïncìv*, Harkìv 2016].

Календарна обрядовість [в:] *Етнографічний образ сучасної України. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів*, т. 6, Київ 2016 [*Kalendarna obrâdovìst'* [v:] *Etnografičnij obraz sučasnoï Ukraïni. Korpus ekspedicìjnih fol'klorno-etnografičnih materìalìv*, t. 6, Kiïv 2016].

Килимник С., *Український рік у народних звичаях в історичному освітленні*: у 3 кн., 6 т., факс. вид., Київ 1994 [Kilimnik S., *Ukraïns'kij rìk u narodnih zvičaâh v ìstoričnomu osvìtlennì*: u 3 kn., 6 t., faks. Vid., Kiïv 1994].

Килимник С., *Український рік у народніх звичаях в історичному освітленні*: у 5 т., Вінніпег, Торонто 1957–1964 [Kilimnik S., *Ukraïns'kij rìk u narodnìh zvičaâh v ìstoričnomu osvìtlennì*: u 5 t., Vìnnìpeg, Toronto 1957–1964].

Кирчів Р., *Матеріяли до українсько-руської етнольогії* [в:] *Енциклопедія Сучасної України*, 2018, оновл. 2025 [Kirčìv R., *Materiâli do ukraïns'ko-rus'koï etnol'ogìï* [v:] *Enciklopedìâ Sučasnoï Ukraïni*, 2018, onovl. 2025], https://esu.com.ua/article-66973.

Коваль-Фучило І., *Фольклористичні видання НТШ: Етнографічний збірник* [в:] „Матеріали до української етнології", вип. 6 (9), 2007, с. 205–210 [Koval′-Fučilo Ì., *Fol'klorističnì vidannâ NTŠ: Etnografičnij zbìrnik* [v:] „Materìali do ukraïns′koï etnologìï", vip. 6 (9), 2007, s. 205–210].

Курочкін О., *Українці в сім'ї європейській: звичаї, обряди, свята*, Київ 2004 [Kuročkìn O., *Ukraïncì v sìm`ï êvropejs'kìj: zvičaï, obrâdi, svâta*, Kiïv 2004].

Максимович М., *Дні та місяці українського селянина*, упоряд., пер. з рос., вступ. ст. та прим. В. Гнатюка, Київ 2002 [Maksimovič M., *Dnì ta mìsâcì ukraïns'kogo selânina*, uporâd., per. z ros., vstup. st. ta prim. V. Gnatûka, Kiïv 2002].

Максимович Н., *Дни и месяцы украинского селянина*, Москва 1856 [Maksimovič N., *Dni i mesâcy ukrainskogo selânina*, Moskva 1856].

Маркевич Н., *Обычаи, поверья, кухня и напитки малороссиян*, Киев 1860 [Markevič N., *Obyčai, pover'â, kuhnâ i napitki malorossiân*, Kiev 1860].

Матяш І., *Первісне громадянство – перший науковий етнографічний часопис в Україні 20-х років XX ст. (за матеріалами архівного фонду)* [в:] „Рукописна та книжкова спадщина України", вип. 3, 1996, с. 213–220 [Matâš Ì., *Pervìsne gromadânstvo – peršij naukovij etnografičnij časopis v Ukraïnì 20-h rokìv* XX *st. (za materìalami arhìvnogo fondu)* [v:] „Rukopisna ta knižkova spadšina Ukraïni", vip. 3, 1996, s. 213–220].

Народний календар: Посібник для педагогічних працівників, укл. І. Матвієнко, В. Мирошниченко, Л. Тарасовська, Полтава 2003 [*Narodnij kalendar: Posìbnik dlâ pedagogìčnih pracìvnikìv*, ukl. Ì. Matvìênko, V. Mirošničenko, L. Tarasovs′ka, Poltava 2003].

Науковий щорічник „Матеріали до української етнології" [*Naukovij ŝoričnik „Materìali doukraïns'koï etnologìï"*], https://doi.org/10.15407/mue, [12.12.2025].

Рудницький Я., *Матеріяли до українсько-канадійської фольклористики й діялектології*: у 4 т., Вінніпег 1956, 1958, 1960, 1962–1963 [Rudnic′kij Â., *Materìâli do ukraïns'ko-kanadìjs'koï fol'kloristiki j dìâlektologìï*: u 4 t., Vìnnìpeg 1956, 1958, 1960, 1962–1963].

Сапіга В., *Українські народні свята та звичаї*, Київ 1993 [Sapìga V., *Ukraïns'kì narodnì svâta ta zvičaï*, Kiïv 1993].

Сементовский К., *Очерк Малороссийских поверий и обычаев, относящихся к праздникам* [в:] „Молодик на 1844 год, украинский литературный сборник", 1843, с. 86–107 [Sementovskij K., *Očerk malorossijskih poverij i obyčaev, otnosâŝihsâ k prazdnikam* [v:] „Molodik na 1844 god, ukrainskij literaturnyj sbornik", 1843, s. 86–107].

Скуратівський В., *Місяцелік: український народний календар*, Київ 1993 [Skuratìvs'kij V., *Mìsâcelìk: ukraïns'kij narodnij kalendar*, Kiïv 1993].

Українська фольклористична енциклопедія, голов. ред. Г. Скрипник, редкол. Л. Вахніна та ін., Київ 2019 [*Ukraïns'ka fol'kloristična enciklopedìâ*, golov. red. G. Skripnik, redkol. L. Vahnìna ta ìn., Kiïv 2019].

Храплива-Щур Л., *Українські народні звичаї в сучасному побуті*, Торонто 1982 [Hrapliva-Ŝur L., *Ukraïns'kì narodnì zvičaï v sučasnomu pobutì*, Toronto 1982].

Чубинский П., *Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский Край*, т. 3: *Народный дневник (обычаи и обряды, приуроченные к временам года)*, изд. под наблюдением Н. И. Костомарова, Санкт-Петербург 1872 [Čubinskij P., *Trudy ètnografičesko-statističeskoj èkspedicii v Zapadno-Russkij Kraj*, t. 3: *Narodnyj dnevnik (obyčai i obrâdy, priuročennye k vremenam goda)*, izd. pod nablûdeniem N. I. Kostomarova, Sankt-Peterburg 1872].

Marcinkowski A., *Lud ukraiński*, Wilno 1857.

Rulikowski E., *Opis powiatu Wasylkowskiego pod względem historycznym, obyczajowym i statystycznym*, Warszawa 1853.

Черевик Ольга – магістр, Університет Масарика.